

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti

LUCIJA ŽUTI

METE

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: red.prof.art. Mirjana Vodopija
Komentorica: red.prof.art. Ines Krsić

Zagreb, rujan, 2019.

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	4
2.	ANKETA.....	8
2.1.	PITANJA.....	9
2.2.	UMJETNOST KAO PRODUKT DRUŠTVA.....	9
2.3.	UPOTREBA ANKETA U UMJETNIČKIM I KUSTOSKIM PRAKSAMA.....	11
2.4.	REZULTATI ANKETE.....	13
3.	METE U UMJETNIČKOM STVARALAŠTVU.....	21
3.1.	Jasper Johns	21
3.2.	Niki de Saint-Phalle.....	22
3.3.	Chris Burden.....	24
3.4.	Marina Abramović.....	25
4.	METE	28
4.1.	Meta br. 1.....	29
4.2.	Meta br. 2.....	32
4.3.	Meta br. 3.....	34
4.4.	Meta br. 4.....	36
4.5.	Meta br. 5.....	38
5.	PERFORMANS.....	40
6.	ZAKLJUČAK.....	41
7.	LITERATURA.....	42
7.1.	Stručne knjige.....	42
7.2.	Izvori s Interneta.....	42
7.3.	Izvori slika s Interneta.....	44
8.	POPIS ILUSTRACIJA.....	45

Ime i prezime studentice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI ?

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____

(vrsta rada)

isključivo rezultat mog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem kako nisam potpuno sigurna da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan, a da nije naveden kao citat, ili je krivo prepisan i citiran te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također da nisam sigurna u gramatičku točnost ili ispravnost, ali sam sigurna da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Studentica:

U Zagrebu, _____

_____

(potpis)

1. UVOD

PAŽNJA! PAŽNJA!

OPĆI UVJETI KORIŠTENJA DIPLOMSKOG RADA

Ovaj dio upućen je isključivo članovima Povjerenstva za diplomski ispit: izv.prof.art. Svjetlanu Junakoviću, red.prof.art. Siniši Reberskom, doc.art. Maji Rožman i zamjenskom članu Povjerenstva izv.prof.art. Josipu Baćeu, kao uvjet za ispravan pristup korištenju predmetnog diplomskog rada. Ovi uvjeti nemaju nikakvu drugu poveznicu s ostatkom rada, osim što je u njima korištena riječ „pažnja“ sa svrhom privlačenja pozornosti čime pisani dio diplomskog rada pretvaram u *metu pažnje*.

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Lucija Žuti nalaže da pažljivo pročitate ove uvjete budući da se oni odnose na Vaš pristup i razumijevanje ovog diplomskog rada. Samim činom nastavka čitanja, a i prisustvovanja diplomskom performansu i izložbi, potvrđujete da ste suglasni s odredbama ovih uvjeta korištenja. Ukoliko se ne slažete s ovim uvjetima korištenja ili ih ne razumijete, Lucija Žuti Vam nalaže da NE pristupate ovom diplomskom radu i da ga ne koristite kao metu za kritiziranje.

Članak 2.

Lucija Žuti poziva se na članak 30. stavka 7. Pravilnika o diplomskom radu i ispitu Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, koji se odnosi na evidenciju i pohranu diplomskih radova na ALU, a u kojem se, između ostalog, navodi: „Kada je riječ o specifičnom umjetničkom radu ili mediju, ili je student u realizaciji rada uložio veća vlastita sredstva, u

Fundus ALU se pohranjuje umjetnička dokumentacija rada.“¹ Lucija Žuti time se ne osjeća obveznom poštivati članak 59. stavka 7. o pohrani radova Grafičkog odjeka koji navodi „Kad je diplomski rad unikatne naravi, diplomsko povjerenstvo za Fundus ALU izdvaja jedan reprezentant primjerak s kompletnom fotodokumentacijom cijelog diplomskog rada“² jer vidi nelogičnost i nepovezanost tih dvaju članaka. Stoga praktični dio rada nije u vlasništvu ALU, već je u vlasništvu Lucije Žuti sa sjedištem u Republici HrvARTskoj. Također, ovaj rad i uvjeti korištenja podliježu zakonima samo Republike HrvARTske.

Članak 3.

Ovaj rad pripreman je uz svu pažnju i volju te je izrađen u dobroj nadi i vjeri isključivo s ciljem senzibiliziranja publike kroz odnos društva prema umjetnosti, odnos između umjetnosti i umjetnika kao strijelaca, odnos između strijelaca i meta te meta i umjetnosti metodom provedbe ankete i analize njenih rezultata i u pisanom obrazloženju ponavljanja terminologije, prepisivanja tuđih misli i citata s premisom neoriginalnosti (vidi poglavlje 3.) i običnosti vlastitih zaključaka u vremenu postmoderne kao personifikacije ravnodušnosti.

Članak 4.

Lucija Žuti je uložila razuman napor kako bi se u ovom pisanom obrazloženju diplomskog rada našli zanimljivi, ali i nezanimljivi, stari i neaktualni podatci te nije odgovorna za njihovu točnost i potpunost. Članovi Povjerenstva za diplomski ispit kao korisnici ovog diplomskog rada koriste njegov sadržaj na vlastitu odgovornost. Lucija Žuti nije odgovorna ni za kakve direktne ili indirektno štete proizašle iz konzumiranja ovog rada, a koje mogu nastati zbog nepotpunosti, neoriginalnosti i dosadnosti sadržaja i prepisivanja već poznatih činjenica što može izazvati gnjev, odbacivanje, indiferentnost ili uznemirenost zbog gubitka vremena.

Članak 5.

Lucija Žuti također nije odgovorna ni za kakve vizualne štete nastale iz promatranja praktičnog dijela diplomskog rada ukoliko njegova estetika ne odgovara promatraču, odnosno ukoliko ga on/ona smatra kičem, nedovoljno promišljenim, površnim i nerazrađenim ili baziranom na neinteresantnoj ideji.

---

¹http://www.alu.unizg.hr/alu/cms/upload/dokumenti/PRAVILNIK_O_DIPLOMSKOM_RADU_I_DIPLOMSKOM_ISPITU_lipanj_2014.pdf Pristupljeno 24.8. 2019.

²http://www.alu.unizg.hr/alu/cms/upload/dokumenti/PRAVILNIK_O_DIPLOMSKOM_RADU_I_DIPLOMSKOM_ISPITU_lipanj_2014.pdf Pristupljeno 8.9. 2019.

Članak 6.

Poveznice koje usmjeruju korisnike ovog diplomskog rada na neke izvore informacija (na primjer na neku web stranicu ili knjigu) ne smiju se uzimati u smislu preporuke, ponude ili nagovora. Lucija Žuti vjeruje da su poveznice i informacije koje ona koristi i dijeli zakonom dozvoljene i da su u skladu s uobičajenim, konvencionalnim očekivanjima korisnika Internet usluga. Prethodnom rečenicom Lucija Žuti odobrava kopiranje i preuzimanje tuđeg sadržaja bez pitanja o autorskom pravu jer, budimo realni, u postmoderni je sve dozvoljeno³.

Članak 7.

Korisnici ovog rada nisu obavezni procjenjivati niti utvrđivati točnost, potpunost, pouzdanost i korisnost bilo kakvih mišljenja, zaključaka ili drugih navedenih informacija, jer su informacije u ovom radu date uz preduvjet da se ne tumače i ne uzimaju kao savjeti o specifičnim činjenicama ili pitanjima o vizualnoj umjetnosti. Korisnicima ovoga rada ne preporuča se posavjetovati se s drugim stručnjacima koji nose znanstvene titule u vezi specifičnih detalja jer je različitih mišljenja u akademskoj zajednici previše.

Članak 8.

Lucija Žuti također neće raditi tipičan uvod u kojem uvodi čitatelja u razumijevanje daljnje razrade teme jer joj je ovakav način uvoda draži, a ujedno i smatra da akademska (likovna) zajednica ne voli službena prenemaganja.

PRIJELAZNA ILI ZAVRŠNA ODREDBA

UPOZORENJE!

Članak 9.

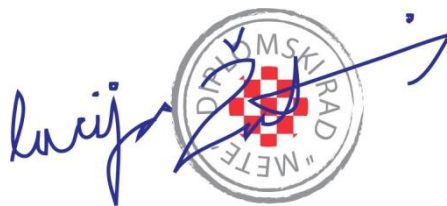
Bilo koji pokušaj od strane bilo koje osobe da ošteti ovaj diplomski rad ili dovede u pitanje njegovu kvalitetu i umjetnički doseg može se protumačiti kršenjem kaznenih ili umjetničko-

---

³ <https://postmodernodoba.wordpress.com/> pristupljeno 6. 8. 2019.

pravnih zakona i direktan je udarac društvu postmodernizma, spektakla i kiča. Lucija Žuti zadržava pravo tražiti odštetu za nanošenje duševnih boli od počinitelja, po svim zakonskim odredbama, jer živi i školuje se (do dana obrane) u društvu koje joj je to pravo omogućilo.

SLIKA 1. Digitalni potpis i žig Lucije Žuti

IZVOR: Iz privatne kolekcije autoričinih fotografija

2. ANKETA

Izradu diplomskog rada započela sam provedbom ankete čija ću pitanja i rezultate predstaviti u sljedećim podpoglavljima. Za sada ću objasniti kakvu ulogu ima anketa u umjetničkom stvaranju i zašto se odlučujem za njenu provedbu.

Anketu provodim *online*, pretpostavljajući da ću time lakše doći do različitih dobnih i interesnih skupina. Provodim je kroz različite facebook grupe u kojima sam član (to su grupe za akademiju, studentski dom, umjetničke stranice) te je dijelim na svome facebook profilu. Iako se obraćam i publici koja nije kompetentna za prihvaćanje ili kritiziranje umjetnosti, dopuštam joj da kreira svoja očekivanja od umjetnosti, a time i oblikuje ovaj rad. Ovaj rad tematizira probleme i procese društvenog okruženja u kojem živim i društvo je potrebno za njegovu provedbu. Vidljivost i prezentacija praktičnog djela rada i dalje ostaje unutar umjetničke institucije (ALU).

Zašto s „Metama“ ne izlazim na ulicu, trg ili neko drugo javno mjesto koje bi „Mete“ učinilo vidljivijima, a njihovu poruku odaslalo do širih masa? Djela u sebi ne sadrže samo komentar društvenih problema, već su to i umjetničke interpretacije motiva i tema koje u svojoj uzvišenosti pripadaju zatvorenom krugu publike i „posvećenom“ prostoru galerije. Time zapravo preispitujem mišljenje da umjetnička djela sa sadržajem koji proizlazi iz javne domene, nastaju samo za određenu publiku te nisu za svakoga, što osobno smatram točnim, jer kao što svaka hrana nije za svačiji želudac, jednako tako nije ni umjetnost.

Ovim radom obrćem proces kreiranja i predstavljanja umjetničkog djela. Javnosti prepuštam da sudjeluje u stvaranju, a djelo predstavljam zatvorenom (umjetničkom) krugu.

2.1. PITANJA

Anketa je vrlo kratka i sastoji se od 5 pitanja:

1. Smatrate li da bi se umjetnici trebali kritički baviti različitim aspektima i društvenim problemima u našoj zajednici?

2. Što mislite da je na temelju Vašeg iskustva i konteksta društvenog okruženja u kojem živite, potrebno detektirati i istaknuti kao problem o kojem bi vizualni umjetnici trebali progovarati kroz svoja djela?

3. Koje motive, nevezane za društvene probleme, bi vizualna (likovna) umjetnost trebala prikazivati?

3. 1. Koje teme, nevezane za društvene probleme bi vizualna (likovna) umjetnost trebala obrađivati?

4. Na koji način bi umjetnici trebali izražavati svoje teme i motive?

Pitanja u anketi temelje se na problemima koji proizlaze iz neposrednog životnog društvenog okruženja. Cilj ankete je osvijestiti očekivanja ispitane grupe te na njih kritički intervenirati izradom likovnog djela u formi meta. U anketi navodim socijalne, ideološke, političke, rodne, vjerske i umjetničke probleme koje, prema dobivenim rezultatima, spajam i oblikujem u pojedine mete. Anketa je kratka i ne sadrži opsežnu analizu o percepciji umjetnosti, već nudi listu ponuđenih odgovora što je čini jednostavnom za interpretaciju i za oblikovanje i spajanje dobivenih rezultata. Tako je publika svojim odgovorima prisutna u konstrukciji „Meta.

Odgovori ispitanika postaju osnova za metafore konačnog vizualnog prikaza: pet najčešćih odgovora iz pitanja 2, 3, i 3.1. postaju predlošci za vizualna rješenja meta. Na taj način tema ispitivanja postaje vizualno i tekstualno riješena, transformirana u likovno djelo.

2.2. UMJETNOST KAO PRODUKT DRUŠTVA

Janet Wolff u svojoj knjizi *Društvena proizvodnja umjetnosti* spominje kako brojna djela u umjetnosti imaju formu kolektivnog pothvata. To možemo pratiti od renesanse, a i prije, kada nije bilo nimalo neuobičajeno stvarati djela po narudžbi koja naravno nisu kolektivni pothvat,

ali su društveno uvjetovana djela. Umjetnik je time bio financijski podržan, ali i kritičko politički ograničen ili prisiljen stvarati unutar određenih potreba, uputa, stavova i želja pokrovitelja ili sponzora (prema Kolečnik, 2005: 12). U tom obliku sastavljam svoju anketu s ponuđenim odgovorima, ali anketiranoj publici ostavljam izbor da sami odluče što će biti tema, motiv i problem ovoga rada te na taj način ispitanike pretvaram u naručitelje djela.

Janet Wolff navodi kako „umjetnost nastavlja biti kolektivnim proizvodom te da je ideja o umjetniku kao jedinom stvaratelju umjetničkog djela odavno nestala.“ To posebice uspoređuje s filmskom umjetnošću čiji je nastanak i proizvodnja neizostavno kolektivni čin jer je za nastanak djela potrebna cijela mašinerija, od redatelja, producenta, scenarista, snimatelja, glumaca do ostalih koji sudjeluju u stvaranju (prema Kolečnik, 2005: 16).

Svojim činom anketiranja dopuštam publici da započnu realizaciju ovoga rada jer smatram da je umjetnik društveni činitelj koji prima i procesuiraju utjecaje svoje okoline. Kao što je prethodno navedeno i umjetnik i publika zajedno stvaraju sliku koja je pod utjecajem ili narudžbe ili očekivanja publike. Prema Wolff to naravno ovisi i o obrazovanju, kako umjetnika tako i publike, jer zajedno utječu na proces nastanka i završetka djela (prema Kolečnik, 2005: 20, 30, 31). Tako su potrebe društva i/ili ispitanika povod nastanka upravo određenih meta. Umjetnici stvaraju prema potrebama drugih (u ovom slučaju sukladno rezultatima ankete), ali stvaraju za sebe, odnosno za uski umjetnički krug.

Mieke Bal i Norman Bryson u djelu *Semiotika i povijest umjetnosti* spominju kako autor više nije samo jedini stvaraoc djela, već mu je potreban posrednik kako bi se djelo započelo ili dovršilo. U tom kontekstu oni smatraju da je otpočinjanje djela privilegija pripovjedača ili povjesničara umjetnosti koji započinju diskurs dok završavanje ostaje privilegija autora (prema Kolečnik, 2005: 81).

Isto tako publika postaje dio umjetničkog stvaralaštva te je ravnopravna s umjetnikom. U tom dosluhu s publikom djelo postaje otvoreno jer ga svatko može mijenjati ili stvarati (Millet, 2004: 32).

***

Anketu sam osmislila tako da anketirana publika ne osjeti direktno svoju važnost u nastanku djela kako bi njihovi odgovori bili što iskreniji, donešeni bez pritiska. U ovom slučaju publika je započela djelo, a ja kao primatelj, odnosno autorica, tumačenjem ankete i izradom rada

završavam započeti proces. No krug tu nije zatvoren jer samo uski krug publike, odabrani i pozvani pojedinci, imaju priliku doživjeti konačan rezultat.

Chatrine Millet u svojoj knjizi *Suvremena umjetnost* piše

„Sedamdesetih su godina to načelno nazivali „sudjelovanjem gledatelja.“ Općenito je riječ o napuštanju predodžbe o umjetniku koji publici „nameće“ svoje viđenje svijeta i dopuštaju da se publika sama izrazi.“ (Millet, 2004: 32)

2.3. UPOTREBA ANKETA U UMJETNIČKIM I KUSTOSKIM PRAKSAMA

Metodu anketiranja koristi i francuska kritičarka i kustosica Catherine Millet. U svojoj knjizi *Suvremena umjetnost* spominje kako je na stotinjak adresa muzeja moderne i suvremene umjetnosti odaslala upitnik s pitanjem „Smatrate li da je sva umjetnost koja danas nastaje „suvremena“? Može se reći da je bilo podjednako odgovora „da“ ili „ne“, a neki su svoje mišljenje i obrazložili (Millet, 2004: 6).

Philadelphia Museum of Art piše: „da“ utoliko što izraz „suvremen“ općenito upotrebljavamo u kronološkom smislu. Ali „ne“ utoliko što se pritom nastojimo usredotočiti na krijestu novatorskog vala. Stoga bi vrlo tradicionalno umjetničko djelo novijeg datuma trebalo opisati otprilike kao „suvremeno djelo u tradicionalnome stilu.“ (Millet, 2004: 7)

Centro per l'arte contemporanea Luigi Pecci (Prato) odgovara: „Oblike umjetničkog stvaralaštava možemo podijeliti na tradicionalne poput slikarstva, kiparstva i trajnih instalacija te eksperimentalne poput performansa, konceptualne i elektronske umjetnosti. Čini se da razliku treba tražiti između „umjetničkih djela“ i prodora tehnoloških novina u vizualno, književno, kazališno, glazbeno i koreografsko stvaralaštvo i dizajn, te njihova spoja s dotičnim novinama.“ (Millet, 2004: 7)

Većina kustosa u anketi odgovorila je da se rađanje suvremene umjetnosti kretalo između 1960. i 1969. jer su tih godina nastali mnogi pokreti koji su oblikovali umjetnost i svijet, te da

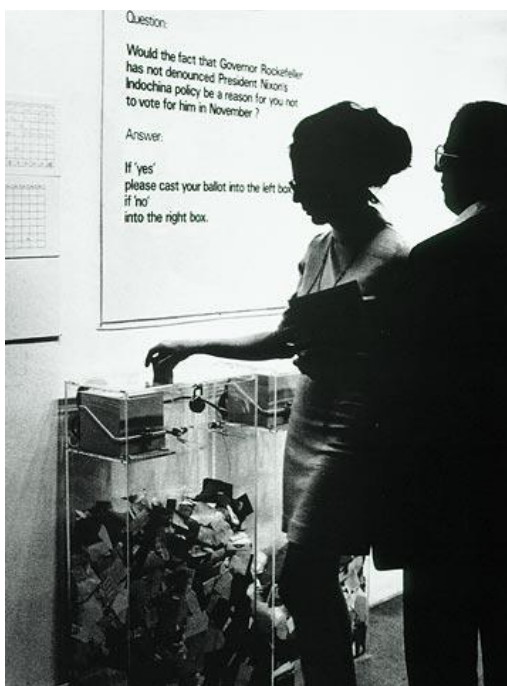
su se svi umjetnici služili propadajućim i raznovrsnim materijalima koji su dopuštali eksperimentiranja (Millet, 2004: 8).

Što se smatra umjetnošću, a što ne, nije zapravo tema kojom se bavim, no ovom degresijom želim ukazati na funkciju ankete u umjetnosti kroz koju se mogu istražiti razni stavovi u vezi umjetničkih definicija.

I njemački umjetnik Hans Haacke također je bio jedan od aktera koji je provodio ankete. On je na izložbi u jednoj njujorškoj galeriji svakog posjetitelja pozivao da na kartici zabilježi svoje mjesto rođenja i adresu. Kao rezultat toga nastalo je djelo pod naslovom „Profil posjetitelja jedne galerije prikazano na drugoj izložbi“. Dakle na osnovi svih tih podataka, djelo je oblikovala cjelokupna publika (Millet, 2004: 32).

Također je poznat po drugoj anketi provedenoj 1970. pod nazivom „Informacije koje će se održati u Muzeju moderne umjetnosti u New Yorku“ ili skraćeno „MoMA anketa“. Posjetitelji su bili u mogućnosti glasati o aktualnom društveno-političkom pitanju koje je glasilo: "Da li bi činjenica da guverner Rockefeller nije demantirao politiku Nixona u Indokini bio razlog za to što niste glasali za njega u studenom?". Posjetitelji su svoje odgovore mogli ubaciti u glasačke kutije od pleksiglasa, a na kraju izložbe, bilo je otprilike dvostruko više glasačkih listića s odgovorom Da.⁴

SLIKA 2. Glasanje

⁴ <https://www.wikiart.org/en/hans-haacke/moma-poll-1970> pristupljeno 8.9.2019.

2.4. REZULTATI ANKETE

Provodim anketu u kojoj se odazvalo 320 ispitanika. Anketa je ostala „otvorena“ tjedan dana, nakon čega sam započela s obradom podataka. Slijedi tekst ankete i rezultati s grafičkim prikazima.

Poštovana/i,

molim Vas da ispunite **anketu** koja se provodi u sklopu umjetničkog istraživanja za diplomski rad "Metē". Autorica diplomskog rada je Lucija Źuti, mentorica red. prof. art. Mirjana Vodopija, a komentorica red. prof. art. Ines Krasić.

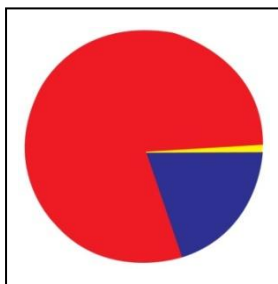
Za ispunjavanje ankete potrebno je oko 5 minuta, a Vaši odgovori su anonimni.

Molim Vas da označite samo jedan odgovor/navod u svakom pitanju.

Hvala *Vam* na susretljivosti i suradnji!

1. Smatrate li da bi se umjetnici trebali kritički baviti različitim aspektima i društvenim problemima u našoj zajednici?

Grafikon 1.

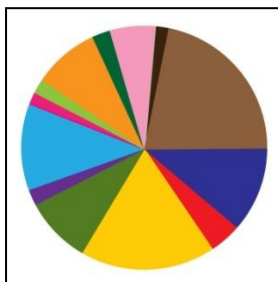

- a) Da, obavezno **46 ispitanika (20.1 %)**
- b) Mogu i ne moraju **181 ispitanik (79 %)**
- c) Ne smiju **2 ispitanika (0,9 %)**

Izvor: Prema provedenom istraživanju

2. Što mislite da je na temelju Vašeg iskustva i konteksta društvenog okruženja u kojem živite, potrebno detektirati i istaknuti kao problem o kojem bi vizualni umjetnici trebali progovarati kroz svoja djela?

Grafikon 2.

Izvor: Prema provedenom istraživanju

- a) Problem korupcije (korupcija, nepotizam i "uhljebljivanje"...) **27 ispitanika (11.8 %)**
- b) Problem nacionalizma i/ili patriotizma (povijesni revizionizam, iredentizam...) **10 ispitanika (4.4 %)**
- c) Ekonomski problemi (nezaposlenost, kršenje prava radnika, neisplate plaća, raslojavanje društva, siromaštvo...) **39 ispitanika (17.1 %)**
- d) Problem klerikalizma i pedofilije u Crkvi (utjecaj klera na politički i društveni život, seksualno zlostavljanje maloljetnika...) **20 ispitanika (8.8 %)**
- e) Problem napada na Crkvu i katoličke vrijednosti (vrijeđanje biblijskih i obiteljskih vrijednosti i sl.) **5 ispitanika (2.2 %)**
- f) Diskriminacija žena (nasilje u obitelji, patrijahalna obitelj, ekonomska nejednakost, kršenje reproduktivnih prava žena i prava na pobačaj) **28 ispitanika (12.3 %)**
- g) Diskriminacija i nasilje prema etničkim manjinama **4 ispitanika (1.8 %)**
- h) Diskriminacija i nasilje prema seksualnim i rodnim manjinama **4 ispitanika (1.8 %)**
- i) Kršenje ili zlouporaba medijske slobode (cenzuriranje, senzacionalizam) **20 ispitanika (8.8 %)**
- j) Zlostavljanje životinja **5 ispitanika (2.2 %)**
- k) Ekologija **13 ispitanika (5.7 %)**
- l) Ne znam i ne zanima me (na prethodno pitanje odgovorio/la sam s „c“) **4 ispitanika (1.8 %)**
- lj) Ostalo (navedite što) **51 ispitanik (21.3 %)**

Neki od odgovora koje su ispitanici napisali pod rubrikom „Ostalo“ (ispisujem doslovno kako su i napisali):

„Uopće nisam ljubitelj angažirane umjetnosti.“

„Nema jedne teme i jednog pravila koje mora vrijediti, a pogotovo ne za svakog umjetnika. Umjetnik koji je forsiran da stvara o nečemu što njega ne motivira ne stvara autentično. Na kraju krajeva, ako se ne želi baviti politikom i problemima u svojim djelima, zašto bi bio prisiljen?“

„Svaki problem spada u istu kategoriju: problem.“

„Općenitom nemaru za druge ljude i usredotočenost isključivo na vlastitu dobrobit.“

„Umjetnik može progovarati o svim gore navedenim problemima i mora pronaći način da ostvari jasnu komunikaciju sa svojom publikom bez banaliziranja vlastitog rada. Umjetnik bi sam trebao detektirati koji je problem o kojem može najjasnije govoriti i zatim istom problemu pristupiti istraživački. Ne mora se nužno baviti društvenim problemima, već je podjednako legitimno baviti se i osobnim preokupacijama koje prepoznaje kao problem koji postoji i van njega. Njegov rad bi trebao dati mogući odgovor na rješenje problema.“

„Sve je vrijedno kritičkog tematiziranja, ali za to umjetnik mora biti vraški obrazovan i informiran, jer se 99% svih tih pokušaja svodi na šuplji formalizam i fulavanje celog fudbala bez rezultata.“

„Svaka kritika društvu je i više nego dobrodošla. Pitanje je subjektivno i sve navedeno jest društveni problem o kojem bi umjetnik kroz svoja djela trebao progovarati. Ipak, umjetnik ne bi trebao biti vođen društvenim mijenjem, već bi njegova djela trebala predstavljati vlastiti odraz mišljenja, kritike, bunta...“

„Mislim da ne bi trebali nužno imati neku temu.“

„Možda i sve. Osim pod b) jer nekako često otvori dodatnu mržnju. Primjetila sam kako tema zlostavljanja kroz umjetnost snažno dopire jer može pojačati suosjećanje pa time i djelovanje u smjeru sprječavanja.,,

„Sve od navedenog i puno više, ovisno o polju interesa umjetnika, ali nikad ne jednosmjerno i zatvarati polje, nego ga otvarati, širiti.“

„Sve od navedenog ali i ne mora biti ništa od toga već npr. pokazivanje svog emocionalnog stanja i nošenja s istim te viđenja svijeta općenito kroz duhovnost i prirodu.“

„Ovisno o njihovom svjetonazoru.“

„Zašto Toni Kukoč nije u kući slavnih?“

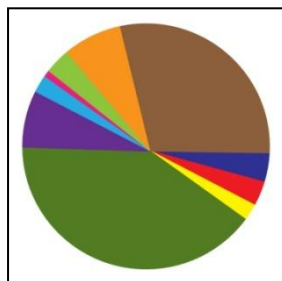
„Ovisno o afinitetima, umjetnik se može baviti vlastitim viđenjem određenih problema koji njega/nju zabrinjavaju, tako da je teško staviti konkretan odgovor. Generalno, može biti sve od navedenog.“

„Nepravdu.“

„Problem je premala briga jednih o drugima.“

3. Koje motive, nevezane za društvene probleme, bi vizualna (likovna) umjetnost trebala prikazivati?

Grafikon 3.

Izvor: Prema provedenom istraživanju

- a) Portret i/ili autoportret **10 ispitanika (4.4 %)**
- b) Akt **8 ispitanika (3.5 %)**
- c) Mrtvu prirodu **5 ispitanika (2.2 %)**
- d) Prizore iz svakodnevnog života **92 ispitanika (40.2 %)**
- e) Pejzaž **18 ispitanika (7.9 %)**
- f) Životinje **5 ispitanika (2.2 %)**
- g) Cvijeće **2 ispitanika (0.9 %)**
- h) Arhitekturu **7 ispitanika (3.1 %)**
- i) Ne znam i ne zanima me (na prvo pitanje sam odgovorio/la s „a“ ili „b“) **17 ispitanika (7.4 %)**
- j) Ostalo (navedite što) **66 ispitanika (28.2 %)**

Neki od odgovora ikoje su ispitanici napisali pod rubrikom „Ostalo“:

„Koje god umjetnik smatra da su najbolje za prijenos poruke.“

„Bilo što ako ima smisla.“

„Sve od navedenog, motive iz mašte, interakciju među ljudima, apstrakciju.“

„Osobni osjećaj.“

„Uz sve navedeno može i ne mora prikazivati i umjetnikova razmišljanja.“

„Sve navedeno, ovisno o unutarnjim emocijama i idejama umjetnika.“

„Motivi koji se javljaju u radovima nisu bez značenja i imaju neku ulogu u kontekstu vremena i društva u kojem nastaju. Koncept rada odlučuje o motivima.“

„Ne znam što, ali ništa od navedenog. Dosadno i već viđeno!“

„Male mace, ako ćemo svoditi umjetnost na pitanje riješeno u cca 17.st. najkasnije.“

„Sve navedeno, jer bi inače bilo dosadno.“

„Umjetnikovi motivi mogu biti bilo koji ukoliko dobro komuniciraju s gledaocima.“

„Sloboda.“

„Sve od navedenog i puno više, opet ovisno o afinitetima umjetnika i samoj temi.“

„Sve ili ništa, što god žele.“

„Apsolutno nebitno, to bi trebao biti osobni izbor.“

„Sve, povezat problem s motivom.“

„Ovo pitanje je amatersko. Sve nabrojano ovisno o kontekstu.“

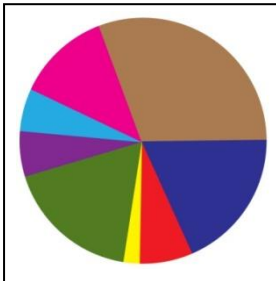
„Afiniteti su različiti, samim time i pogledi na okruženje oko sebe. Svakako se ne postavljati na način što bi netko "trebao" ili što "ne bi trebao", ipak je u pitanju umjetnički izraz.“

„Metafizičke.“

„Motiv bi trebao proizlaziti iz teme.“

3. 1. Koje bi teme, nevezane za društvene probleme, vizualna (likovna) umjetnost trebala obrađivati?

Grafikon 4.

Izvor: Prema provedenom istraživanju

- a) Ljubavne teme **42 ispitanika (18.9 %)**
- b) Erotične teme **15 ispitanika (6.8 %)**
- c) Religiozne teme **4 ispitanika (1.8 %)**
- d) Mitološke teme **39 ispitanika (17.6 %)**
- e) Animalistiku **14 ispitanika (6.3 %)**
- f) Povijesno-patriotske teme **13 ispitanika (5.9 %)**
- g) Ne znam i ne zanima me (na prvo pitanje sam odgovorio/la s „a“ ili „b“) **28 ispitanika (12.6 %)**
- h) Ostalo (navedite što) **75 ispitanika(30.1 %)**

Neki od odgovora koje su ispitanici napisali pod rubrikom „Ostalo“:

„Koje god želi, poanta umjetnosti je sloboda.“

„Mislim da ne mogu dati precizan odgovor. Smatram da vizualna (likovna umjetnost) dolazi iz vlastitih interesa, u slučaju da se kritički ne veže uz društvene probleme.“

„Neočekivane teme.“

„Osobni osjećaj.“

„Individualno je.“

„Teme vezane uz svakodnevni život pojedinca 21.st.“

„koje god, tema sama po sebi ništa ne znači.“

„Isto, zašto uopće teme... Pogotovo ne navedeno. Bljak.“

„Sve! Sve što osjeća i želi prikazati. Ne vidim zašto bi se ograničavali.“

„Ono što okupira umjetnikov um.“

„Urbanizam, selo.“

„Univerzalne teme. Znanstvene teme. Može i a, b, c, d, e, f, ovisi što se smatra pod npr. povijesno-patriotskim temama i u kojem kontekstu.. Nije stvar u temi i motivu, nego o dubini i aktualnosti (sadašnjosti).“

„Mislim da bi se vizualne umjetnosti više trebale baviti načinom na koji primamo i procesuiramo vizualno, tema mi nije toliko bitno koliko vizualni doživljaj koji svaka osoba za sebe interpretira...“

„Obraduje i može obrađivati sve teme, što više toga se događa to je raznovrsnije i interesantije.“

„Društveni problem jest tema i ona se može provesti kroz bilo što.“

„Kompilaciju različitih tema.“

„Sve nabrojano ovisno o konceptu.“

„Umjetnost ne "treba". Ona može i ne mora obrađivati bilo koju od ovih tema.“

„Tema introspekcije, izraz osobnog, tu tema više nije striktno određena, te forma nije figurativna.“

„Svojevrstne žanr scene.“

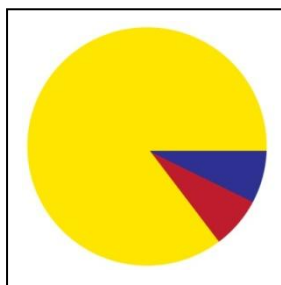
„Metafizičke.“

„One koje ti srce kaže.“

„Umjetnik je slobodan obrađivati sve teme.“

4. Na koji način bi umjetnici trebali izražavati svoje teme i motive?

Grafikon 5.

Izvor: Prema provedenom istraživanju

- a) Apstraktno **17 ispitanika (7.4 %)**
- b) Figurativno **17 ispitanika (7.4 %)**
- c) Oboje **195 ispitanika (85.2 %)**

3. METE U UMJETNIČKOM STVARALAŠTVU

U ovom poglavlju predstaviti ću umjetnike koji su koristili motiv mete u svom umjetničkom radu ili su pojam i značenje interpretirali kroz umjetničke akcije i performanse. To je bio način kojim su i sami postali meta publike.

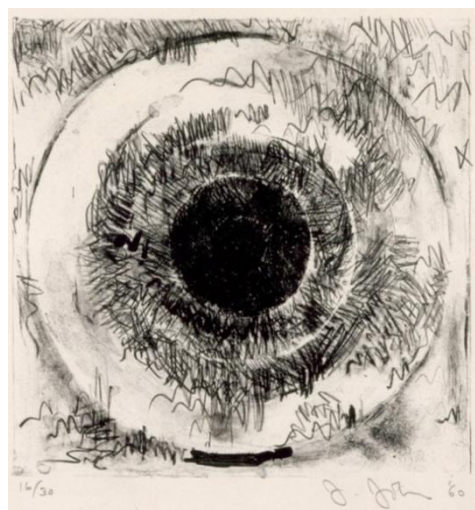
3.1. JASPER JOHNS

Američki umjetnik i preteča pop arta, poznat je po svojim radovima „Target“ koji već na prvu asociraju na okruglu i ciljanu metu. Nekoliko je teorija i pomisli što bi Johnsove mete mogle prikazivati. Neki smatraju da je to kritika oružja i vojske, dok drugi interpretaciju traže u njegovim litografijama bikova oka. To je ideja o pogledu u kojem djelo gleda nas, a oko postaje provokativno i fokusirajuće. Tako više nismo samo mi promatrači, već djelo promatra nas. Druga teorija značenja ovih meta, povezuje ih s Johnsonovm identitetom gay umjetnika koji dolazi s američkoga juga, poznatom po homofobnom i neprijateljskom okruženju pa se možda i sam umjetnik osjećao metom napada i kritike.⁵ Meta tako istovremeno može postati mehanizam otkrivanja ranjivosti svoga identiteta, ali i prikrivanja u svrhu kritike društvenih problema.

SLIKA 3. Meta J. Johnsa

SLIKA 4. Bikovo oko

⁵ <https://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2017/may/15/what-was-the-target-in-jasper-johns-paintings/> pristupljeno 4.8. 2019.

3.2. NIKI DE SAINT-PHALLE

Francusko-američka umjetnica jedna je od najpoznatiji žena koja je svoja djela stavila u kontekst meta i dovela performans do revolucionarnih poimanja. Bila je jedina žena unutar grupe Novi realizam, (uključujući Armana, Christo, Yvesa Kleina, Jeana Tinguelyja i Jacquesa de la Villegléa..) i umjetnost joj je služila kao lijek za proživljene traume. Kao i Johns, svoje mete mogla je poistovjetiti sa svojim traumatizirajućim djetinjstvom. Kada je imala 11 godina, silovao ju je otac, što je na njoj ostavilo traga te je postala nesigurna i nestabilna mlada žena. Tako njene mete postaju borbe s depresijom, a svoje unutarnje nesigurnosti demonstrirala je na svojoj prvoj izložbi „Les Tirs” (pucanje) održanoj 1961. godine tijekom koje je bacala metke boja na svoje platno.⁶

SLIKA 5. Pucanje u metu 1963.

SLIKA 6. Rezultat pucanja

U svojim kiparskim slikama ili asamblažima stavljala je i ljepila posude ili druge objekte koji su u sebi sadržavali boju, a koji bi prsnuli kada bi ih pogodila metkom. Tako je u vizualnu umjetnost na velika vrata uvela vatreno oružje, kao nasilno i šokantno sredstvo stvaranja umjetničkog djela.

⁶ <https://blog.artsper.com/en/a-closer-look/10-things-to-know-about-niki-saint-phalle/> pristupljeno 6.8. 2019.

"Pucala sam u sebe - gađala sam vlastito nasilje i nasilje vremena. Na psihološkoj razini imam sve što je potrebno za terorizam", rekla je, "ali umjesto toga odlučila sam to iskoristiti za dobro, za umjetnost."⁷

„1960. godine bila sam jako ljuta mlada žena. Pucala sam u sliku jer mi je pucanje omogućilo da oslobodim svoju arogantnu emociju. Za muškarce, osjećam ljutnju prema njihovom autoritetu. Osjećam da su mi oduzeli slobodan prostor. Želim osvojiti njihov svijet i zaraditi svoj novac. Želim im reći da sam osoba, da postojim, ja sam glas ženske pobune, koja je vrlo važna. Spremna sam za ubijanje. Volim ubiti sliku, ali to je ponovno rođenje. Ovaj rat nema žrtava.“⁸

Između 1961. i 1963. organizirala je najmanje 12 pucnjava u kojima poziva francuske umjetnike i publiku neorealista da joj se pridruže u „streljačkoj umjetnosti“. Uvijek je bila odjevena u svoje bijelo odijelo i crne, sjajne čizme.

SLIKA 7. Ispred crkve

SLIKA 8. Kolektivno pucanje

U knjizi *The Artist's Body* Tracey Warr i Amelia Jones spominju kako je fotografije pucanja prvi puta javno predstavila u Galeriji J. u Parizu 1961. riječima:

⁷ <https://www.dazeddigital.com/artsandculture/article/20703/1/niki-de-saint-phalle-lock-n-load> pristupljeno 6.8.2019.

⁸ <http://en.cafa.com.cn/niki-de-saint-phalle-building-a-wonderland-on-pains-of-life.html> pristupljeno 6.8. 2019.

„Postoje neke ideje koje uzrokuju emociju. Moje pucanje bila je emocija koja je izazvala ideju. Nekakav bijes postao je smrtni ritual bez žrtava. Pucala sam jer je bilo zabavno i natjeralo me da se osjećam sjajno. Pucala sam jer sam bila fascinirana gledajući kako slika krvari i umire. Pucala sam za taj trenutak magije ... crveno, žuto, plavo, slika plače, slika je mrtva. Ubila sam sliku. Preporođena je.“ (Warr i Jones, 2003: 57)

3.3. CHRIS BURDEN

SLIKA 9. Prije pucanja

SLIKA 10. Burden nakon pucanja

Chris Burden, američki je umjetnik poznat po svojem performansu „Shoot“ iz 1971.godine u kojem postaje meta strijelca. U svom najpoznatijem izvođenju, imao je prijatelja koji je pucao u njegovu ruku puškom od 22 kalibra s udaljenosti od 4,5 m. Tvrdio je kako su svi koji su bili u galeriji, suučesnici tog čina nasilja jer nisu uspjeli intervenirati. Kasnije je objasnio da je njegovo iskustvo s ekstremnim i opasnim aktivnostima način da se izravnim iskustvom stekne „znanje koje drugi ljudi nemaju, odnosno to je neka vrsta mudrosti. Kako znate kako je biti upucan ako vas ne ustrijele?“ - pitao je u razgovoru s kustosom Paulom Schimmelom (Warr i Jones, 2003: 122).

Ovaj Burdenov čin može se tumačiti i kao odgovor na Vijetnamski rat koji je za sobom nosio tisuće mrtvih i ranjenih, te je pokazatelj koliko je umjetnost moćna i provokativna u svome stvaranju.⁹

3.4. MARINA ABRAMOVIĆ

Marina Abramović, umjetnica crnogorskog podrijetla, poznata je po svojim brojnim performansima, a jedan od važnijih za moje istraživanje svakako je performans pod nazivom *Rhythm 0*, izveden 1974. godine u Studiju Morra u Napulju. Performans izvedbe prikazuje dinamiku iz prijelaza pasivne u aktivnu agresiju publike, a Marinu stavlja u poziciju mete.

Tekst na zidu Galerije glasio je „Ja sam objekt. Tijekom ovog perioda preuzimam punu odgovornost“¹⁰

Obično pasivni gledatelji na svakoj izložbi ili izvedbi, sada postaju glavni akteri u djelovanju, dobivši moć odlučivanja i slobodu korištenja predmeta koji su se nalazili na stolu. Dok je ona mirno stajala, članovi publike mogli su koristiti bilo koji od sedamdeset i dva predmeta koja su se tamo nalazila. Predmeti su uključivali pištolj s jednim metkom, pilu, sjekiru, nož, vilicu, češalj, bič, ruž, bočicu parfema, boje, žilet, šibice, perje, ružu, svijeću, vodu, lance, nokte, igle, škare, konoplje i mnoge druge stvari (Warr i Jones, 2003: 125). Naravno da sami predmeti za nju nisu predstavljali prijetnju, već njihovo korištenje od strane publike. Performans je trajao 6 sati od 20:00 do 02:00, a Abramović je svoje tijelo žrtvovala prepustivši se publici.

U jednom od video intervjua, izjavila je kako ju je zanimalo koliko je daleko publika spremna ići ako umjetnik ništa ne čini. U prva tri sata publika je bila relativno pasivna. Abramović je bila pomaknuta u različite poze, neki su je samo gledali, ljubili ili davali ružu sve dok nisu postajali sve agresivniji. Jedan od sudionika prerezao joj je vrat britvicom, a zatim joj popio krv. Potom su je položili na stol i stavili nož između nogu. Također su joj izrezali odjeću i stavili ružu s trnjem na golo tijelo, a jedan od sudionika uzeo je pištolj, napunio ga metkom i dao joj da ga uperi prema sebi gledajući što će odlučiti. Potom dolazi galerista, potpuno van kontrole, uzima pištolj bacajući ga kroz prozor, a uskoro i proglašava završetak performansa.

---

⁹ <https://gagosian.com/news/museum-exhibitions/2019/03/15/chris-burden-artists-respond-vietnam-war-smithsonian-american-art-museum-washington-dc/> pristupljeno 6.8.2019.

¹⁰ <https://blogs.uoregon.edu/marinaabramovic/2015/02/10/rhythm-series-1973-74-2/> pristupljeno 7.8.2019.

Nakon što je 6 sati bila njihovo vlasništvo u trenutku završetka svi su otišli bez da se suoče s njom kao osobom. Marina odlazi u hotel, gleda se u ogledalo i pronalazi veliki pramen bijele kose na svojoj glavi. To se zove "Sindrom Marie Antoniette", odnosno ekstremni strah koji uzrokuje da kosa postane sijeda.¹¹

SLIKA 11. Predmeti na stolu

SLIKA 12. Publika pred stolom

SLIKA 13. Tijekom performansa

¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=kijKz3JzoD4> pristupljeno 7.8.2019.

SLIKA 14. Tijekom performansa (2)

SLIKA 15. Tijekom performansa (3)

SLIKA 16. Tijekom performansa (4)

4. METE

Za sastavljanje pojedinačnih meta uzimam 5 najčešćih odgovora na tri pitanja, a kako bi od njih načinila 5 različitih meta, kombiniram odgovore, miješam ih i spajam u jedinstvene cjeline. Kroz mete želim prikazati *naše vrijeme*, svijet i društvo, onakvima kakvim ga doživljam što uključuje ironično kritiziranje društvene stvarnosti. Mete su određene rezultatima ankete, tj. odgovorima anketirane publike. Indirektno tražim temu, motiv, problem kao i medij za realizaciju meta. Instalacije (promjenjivih dimenzija) su sastavljene od ready made elemenata (s intervencijama i bez), izrađenih elemenata i objekata, digitalnog ispisa, slike u tehnici akrila na platnu i odijela za performans.

Na 2. pitanju, ispitanici su odredili ovih 5 **problema** kojima bi se društveno angažirana umjetnost trebala baviti:

- 1) Ekonomski problemi
- 2) Diskriminacija žena
- 3) Problem korupcije
- 4) Problem klerikalizma i pedofilije u Crkvi
- 5) Kršenje ili zlouporaba medijske slobode

Na 3. pitanju, ispitanici su odredili ovih 5 **motiva**, koje bi umjetnost trebala prikazivati.

- 1) Prizore iz svakodnevnog života
- 2) Pejzaž
- 3) Portret i/ili autoportret
- 4) Akt
- 5) Arhitekturu

Na 3.1. pitanju, ispitanici su odredili ovih 5 **tema**, koje bi umjetnost trebala prikazivati.

- 1) Ljubavne teme
- 2) Mitološke teme
- 3) Erotične teme
- 4) Animalistiku
- 5) Povijesno-patriotske teme

4.1. Meta br. 1

Ekonomski problemi + motiv pejzaža + povijesno patriotska tema

Po Beuysu pojam „društvene skulpture“ značio je da „građa na koju umjetnik treba intervenirati je zapravo građa političkog i gospodarskog života“ (Millet, 2004: 82).

U ovoj meti gospodarski život Hrvatske prikazujem vrlo simbolično. Meta su mali brodići izrađeni od isprintanih novčanica hrvatskih kuna koji plutaju zarobljeni u čašama na stalku koje simboliziraju političku i ekonomsku elitu i otmjenost. Brodiće tijekom performansa napadam crvenim i crnim šumećim tabletama time im dajući simbolički gorak „okus“ ustaštva i partizanstva. Cilj ove umjetničke akcije je pokazati kako nam je, što se ekonomske situacije tiče, voda već odavno došla do grla, a sva važna gospodarska pitanja završe u sjeni revizionizma. Važno je napomenuti da ni jedna meta nema za cilj popraviti neki problem, već samo ukazati na njega. Stoga na ekonomske probleme ukazujem nestabilnim, papirnatim brodićima koji plove nemirnim morem uzburkanim erupcijama šumećih tableta. Pejzaž je vodeni ili morski, a povijesno-patriotska tema označena je uporabom obojanih tableta i simbola na zastavi.

SLIKA 17. Zastava sa simbolima

SLIKA 18. Brodići

SLIKA 19. Brodići u čašama

SLIKA 20. Stolić s čašama

4.2. Meta br. 2

Problem diskriminacije žena + motiv prizora iz svakodnevnog života + ljubavne teme

U ovoj meti ukazujem na diskriminaciju žena kroz nasilje koje se nad njima svakodnevno događa. Meta je srce na kojima se nalaze zalijepljene glave Barbi lutaka koje simboliziraju idealne, lijepe i sretne žene iz mašte djevojčica, ali sam ove žene oslikala modricama kao znakom nasilja nad njima. Ispod njih se nalaze osmrtnice s tekstom „Spomen svim žrtvama obiteljskog nasilja. Ožalošćeni: voljeni supruzi i ravnodušni sustav.,, Koja će glava sljedeća pasti i završiti život ovisi o tome koju ću pogoditi šljivom. Masnice od šljiva simboliziraju zataškavanje nasilja od strane službi koje bi to nasilje trebale spriječiti ili kazniti. Diskriminacija žena sugerirana je činom nasilja, to je također i prizor iz svakodnevnog života jer se to nasilje dešava svakog dana, a da se radi o ljubavnoj temi vidljivo je iz „ljubavne“ poruke na osmrtnici i iz srca na kojem vise njihove glave.

SLIKA 21. Detalj glave (1)

SLIKA 22. Detalj glave (2)

SLIKA 23. Šljive

SLIKA 24. Glave na srcu

SLIKA 25. Osmrtnice

4.3. Meta br. 3

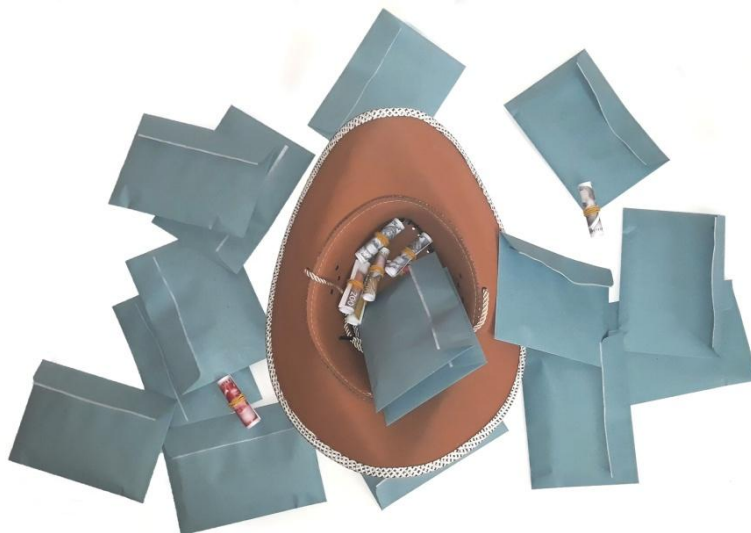
Problem korupcije + motiv portreta + mitološka tema

O tome da su umjetnost i politika nerazdvojne piše i Timothy James Clark u knjizi *O socijalnoj politici*:

„Umjetnost i politika nisu mogle izbjeći jedna drugu. Umjetnost ima politički smisao i namjeru, zbog te pretpostavke slikarstvo je bilo ohrabrivano, potiskivano, mrzilo ga se, ali ga se i plašilo. Umjetnici su bili svjesni te činjenice, a neki su se zatvorili u larpurlartizam, mit što je stvoren kako bi se suprotstavilo sve jačim nastojanjima politizacije umjetnosti“ (prema Kolečnik, 2005: 109).

Umjetnik je kulturni radnik čija egzistencija ovisi o senzibilitetu sredine u kojoj stvara i političkoj demokratičnosti koja bi mu trebala dozvoliti slobodu izražavanja. Politika može cenzurirati, financijski i medijski uništiti ili lažno optužiti autora, ali ne može izbiti istinu iz suštine poslanih poruka. Stoga realistično slikam portret gradonačelnika grada Zagreba Milana Bandića, kao lokalnog šerifa s dodanom značkom na kojoj piše „SHERIFF FONTANA“. Meta je kaubojski šešir u kojem su plave koverta, a kojeg gađam snopovima novčanica. O tome koliko ću ih uspjeti unutra ubaciti ovisi koliko ću uspjeti podmititi gradonačelnika. Ovdje je problem korupcije jasno definiran, motiv portreta još je jasniji, a mitološka tema razvijena je kroz igru riječi. Tako mitologiju dijelim na dva dijela. MITO znači nekoga podmititi, a LOGIJA - znači znanje. U ovom slučaju mitologija bi dakle označavala znanje o davanju mita.

SLIKA 26. Šešir s kovertama i novčanicama

SLIKA 27. Portret šerifa

4.4. Meta br. 4

Problem klerikalizma i pedofilije u Crkvi + motiv akta + erotska tema

Četvrta meta prikazana je zatvorenim vratima iznad kojih piše „ISPOVJEDAONICA“ i tamno smeđe tkanine, koja ih zatvara sa svih strana, tako da ono što se nalazi unutar ispovjedaonice ostaje sakriveno. Kako je ovdje riječ o Crkvi kao tajanstvenoj, mističnoj instituciji (koja odgovara samo i isključivo sebi), većina se njenih problema nastoji zadržati unutar zatvorenih vrata ili što dalje od očiju javnosti. Ono što je ispovjedna tajna, sada mora izaći na vidjelo, stoga ću vrata gađati kruhom pokušajući ih otvoriti i skinuti smeđi zastor. Biblijski izvori kažu „tko tebe kamenom, ti njega kruhom“¹², stoga kruh simbolizira sredstvo razotkrivanja onoga što bi se trebalo pojaviti iza zastora te time opravdati problem, motiv i temu.

SLIKA 28. Detalj ispovjedaonice

---

¹² http://os-ksaver-sandor-djalski-zabok.skole.hr/print/?prt_name=news&prt_id=276 pristupljeno 8.8.2019.

SLIKA 29. Ispovjedaonica

SLIKA 30. Kruh

4.5. Meta br. 5

Problem kršenja ili zlorababa medijske slobode + motiv arhitekture + tema animalistike

Jedna od uloga umjetnosti je da komunicira s masovnim medijima (Millet, 2004: 21). Problem nastaje kada mediji sami cenzuriraju informacije ili su cenzurirani od strane vlasti. To je problem koji proizlazi iz aktivne politike i društvenog stanja, a društvo, odnosno narod postaje žrtva neinformiranosti.

U ovoj meti izrađujem malu pseću kućicu i psa s brnjicom na lancu. Oboje su oblijepljeni novinskim člancima, na kućici piše ime psa „Cenzurko“, a na krovu se iščitava tekst „Znanstvenici u čudu: hrvatski psi sve manje laju i grizu“. Meta je zdjelica koju gađam pravim kostima na kojoj pišu važni naslovi i pitanja koje pas želi prožvakati, ali ne može. Na kućici i okolo nje se nalaze nevažne i zaglupljujuće informacije i senzacionalistički naslovi iz raznih hrvatskih novina kako bi se narod zabavio. Pas je personifikacija novinara koji niti laje niti grize jer na sebi nosi brnjicu, dok je motiv arhitekture prikazan psećom kućicom (izdavačkom kućom) i nevažnim informacijama, a animalistika samim psom. Kostii predstavljaju važne informacije koje su psu dostupne, ali ih ne smije objaviti jer je cenzuriran od vlastite izdavačke kuće koja ih u strahu od odmazde (uskraćivanja sredstava ili tužbe) ne želi objaviti.

SLIKA 31. Kostii u zdjelici

SLIKA 32. Pas kraj kućice

SVI IZVORI: Iz privatne kolekcije autoričnih fotografija

5. PERFORMANS

Prema definiciji Miška Šuvakovića u *Pojmovniku suvremene umjetnosti* „performans (performance art) je režirani ili neregirani događaj zasnovan kao umjetnički rad koji umjetnik ili izvođači realiziraju pred publikom“ (Šuvaković, 2005: 451).

Šuvaković dalje spominje kako se performans pretvara u pripovjedni događaj čiji se predmet ne stvara da nas estetski zadovolji ili kontemplira, već da bi ga umjetnik upotrebljavao kao element igre. Time više nije važan čin pokazivanja djela, već čin stvaranja djela, odnosno „sam događaj se prikazuje kao umjetnički rad“ (Šuvaković, 2005: 451). Ponašanje umjetnika u tom slučaju može biti igra ili provokacija.

Kritičar C. Rosenberg pedesetih godina zagovara filozofiju akcijskog slikarstva koje platno doživljava kao bojno polje ili arenu pa je izvedba ili akcija bitnija od konačnog ishoda slike.¹³ Potaknuta time, stavljam se u poziciju izvođača performansa tako što gađanjem u mete stvaram novu situaciju slike koja se mijenja gađanjem u mete. Cijeli performans je trenutak igre, a za izvođenje oblačim svoje radno odijelo u kojem sam izrađivala nastale mete. U istom odijelu na kojem piše „KULTURNI RAD(T)NIK“ djelo nastojim završiti jer trenutak izvedbe je trenutak kada je umjetnik još uvijek u akciji i poslu. Ovaj rad također ima dvojni proces nastanka, izradu objekata koja nije javna i performans koji se javno izvodi pred publikom.

SLIKA 33. Kulturni rad(t)nik

IZVOR: Iz privatne kolekcije autoričinih fotografija

¹³ https://en.wikipedia.org/wiki/Action_painting

6. ZAKLJUČAK

Jedan od ciljeva mog umjetničkog istraživanja bio je obnoviti vezu s publikom; cilj nije bio samo proizvesti umjetničko djelo, već prepustiti publici da svojim stavovima sudjeluje u njegovom stvaranju.

Nakon realizacije rada mogu zaključiti da on nije produkt samo jednog autora, već skupine ljudi koja čini zajednicu. Publika u anketi nije samo dio brojčane statistike već i dio kulture u kojoj publika stvara ono što želi vidjeti (najčešće dostupno samo akademskoj publici), ili drugim riječima, *što publika posije to autor žanje*.

Britanska povjesničarka Lisa Tickner smatra da je umjetnik u poziciji glasnogovornika, vizionara ili vidovnjaka „koji ima privilegirani pristup perspektivama i interesima klase te raspolaže izražajnim sredstvima, što omogućuju njihovo vizualno uobličavanje“ (prema Kolečnik, 2005: 267).

Stoga mogu zaključiti da društvo proizvodi umjetnost, a umjetnost oblikuje društvo i pojedinca. Umjetnik je taj koji mora voditi razgovore sa svijetom koji prikazuje jer se povezuje sa svime što ga okružuje.

Sušтина mog diplomskog rada sažeta je u rečenici iz članka *Povijest umjetnosti, likovna kritika i objašnjavanje*, autora M. Baldwina, C. Harrisona i M. Ramsdena: „Ono što slika izražava - jest ono što ju je uzrokovalo...“ (prema Kolečnik, 2005: 287).

7. LITERATURA

7.1. Stručne knjige:

1. Kolečnik, Lj. (2005.): Umjetničko djelo kao društvena činjenica: perspektive kritičke povijesti umjetnosti / prevela, priredila i pogovor napisala Ljiljana Kolečnik, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
2. Millet, C. (2004.): Suvremena umjetnost, Muzej suvremene umjetnosti, Biblioteka Refleksije, Zagreb
3. Šuvaković, M. (2005.): Pojmovnik suvremene umjetnosti, Horetzky i Vlees & Beton :br. 67, Zagreb
4. Warr T., Jones A. (2003.): The artist's body, Phaidon, Thames and Movements, London

7.2. Izvori s Interneta:

1. Anđelković Vladimir, Postmoderno doba, 20.1.2011. dostupno na: <https://postmodernodoba.wordpress.com/> (-pristupljeno 6.8.2019.)
2. Phaidon, dostupno na: <https://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2017/may/15/what-was-the-target-in-jasper-johns-paintings/> (-pristupljeno 4.8.2019.)
3. Phaidon, dostupno na: <https://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2017/may/15/what-was-the-target-in-jasper-johns-paintings/> (-pristupljeno 4.8.2019.)
4. Artsper Magazine, dostupno na: <https://blog.artsper.com/en/a-closer-look/10-things-to-know-about-niki-saint-phalle/> (pristupljeno 6.8. 2019.)
5. Micalska Magda, DailyArt Magazine, 25.4.2018., dostupno na: <https://www.dailyartmagazine.com/mental-breakdown-niki-de-saint-phalle/> (-pristupljeno 6.8. 2019.)
6. Gavin Francesca, Dazed 19.7. 2014., dostupno na: <https://www.dazeddigital.com/artsandculture/article/20703/1/niki-de-saint-phalle-lock-n-load> (-pristupljeno 6.8.2019.)
7. Wang Sue, Cafa Art Info, 13.2.2019., dostupno na: <http://en.cafa.com.cn/niki-de-saint-phalle-building-a-wonderland-on-pains-of-life.html> (-pristupljeno 6.8. 2019.)

8. Phaidon, dostupno na: <https://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2016/april/11/how-a-horrific-childhood-accident-led-chris-burden-to-employ-extreme-personal-danger-in-his-artworks/> (-pristupljeno 7.8. 2019.)
9. Gagosian, dostupno na: <https://gagosian.com/news/museum-exhibitions/2019/09/29/chris-burden-artists-respond-vietnam-war-minneapolis-institute-of-art-minnesota/> (- pristupljeno 7.8. 2019.)
10. Universty of Oregon, dostupno na: <https://blogs.uoregon.edu/marinaabramovic/2015/02/10/rhythm-series-1973-74-2/> (-pristupljeno 8.8. 2019.)
11. Il Sapere-Youtube 29.5.2017. dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=kijKz3JzoD4> (-pristupljeno 8.8. 2019.)
12. Unbelievable facts dostupno na: <https://unbelievable-facts.com/tag/marina-abramovic> (-pristupljeno 8.8. 2019.)
13. Williams Faye, Elite Readers dostupno na: <https://www.elitereaders.com/performance-artist-marina-abramovic-social-experiment/> (-pristupljeno 8.8. 2019.)
14. James Andrea, Boingboing, 2.12.2016. dostupno na: <https://boingboing.net/2016/12/02/marina-abramovic-describes-her.html> (-pristupljeno 8.8. 2019.)
15. Art from us, 23.11. 2018., dostupno na: <http://artfromus.in/ds-art-quotes-23-11-2018-the-female-body-in-art-marina-abromovic/> (-pristupljeno 8.8. 2019.)
16. Gajski Šandor Ksaver, OŠ, Dani kruha, 18.10.2012. dostupno na: http://os-ksaver-sandor-djalski-zabok.skole.hr/print/?prt_name=news&prt_id=276 (-pristupljeno 8.8.2019.)
17. Wikipedia, Action painting dostupno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Action_painting (-pristupljeno 6.8. 2019.)
18. Pravilnik o diplomskom radu i diplomskom ispitu, ALU Zg, dostupno na: http://www.alu.unizg.hr/alu/cms/upload/dokumenti/PRAVILNIK_O_DIPLOMSKOM_RADU_I_DIPLOMSKOM_ISPITU_lipanj_2014.pdf (-pristupljeno 24.8. 2019.)
19. WikiArt, Visual Art Encyclopedia, 5.10.2012., dostpuno na: <https://www.wikiart.org/en/hans-haacke/moma-poll-1970> (-pristupljeno 8.9.2019.)

7.2. Izvori slika s Interneta:

1. IZVOR SLIKE 2: <https://www.wikiart.org/en/hans-haacke/moma-poll-1970> (-pristupljeno 8.9.2019.)
2. IZVOR SLIKA 3 I 4: <https://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2017/may/15/what-was-the-target-in-jasper-johns-paintings> (-pristupljeno 4.8.2019.)
3. IZVOR SLIKE 5: <https://blog.artsper.com/en/a-closer-look/10-things-to-know-about-niki-saint-phalle> (-pristupljeno 6.8.2019.)
4. IZVOR SLIKE 6: <https://www.dailyartmagazine.com/mental-breakdown-niki-de-saint-phalle> (-pristupljeno 4.8.2019.)
5. IZVOR SIKA 7.I 8: <http://en.cafa.com.cn/niki-de-saint-phalle-building-a-wonderland-on-pains-of-life.html> (-pristupljeno 4.8.2019.)
6. IZVOR SLIKE 9: <https://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2016/april/11/how-a-horrific-childhood-accident-led-chris-burden-to-employ-extreme-personal-danger-in-his-artworks> (-pristupljeno 4.8.2019.)
7. IZVOR SLIKE 10: <https://gagosian.com/news/museum-exhibitions/2019/09/29/chris-burden-artists-respond-vietnam-war-minneapolis-institute-of-art-minnesota> (-pristupljeno 4.8.2019.)
8. IZVORI SLIKA 11.I 12: <https://blogs.uoregon.edu/marinaabramovic/2015/02/10/rhythm-series-1973-74-2> (-pristupljeno 7.8.2019.)
9. IZVOR SLIKE 13: <https://unbelievable-facts.com/tag/marina-abramovic> (-pristupljeno 7.8.2019.)
10. IZVOR SLIKE 14: <https://www.elitereaders.com/performance-artist-marina-abramovic-social-experiment> (-pristupljeno 7.8.2019.)
11. IZVOR SLIKE 15: <http://artfromus.in/ds-art-quotes-23-11-2018-the-female-body-in-art-marina-abromovic> (-pristupljeno 7.8.2019.)
12. IZVOR SLIKE 16: <https://boingboing.net/2016/12/02/marina-abramovic-describes-her.html> (-pristupljeno 7.8.2019.)

8. POPIS ILUSTRACIJA

Grafikon 1. i Grafikon 2.	13
Grafikon 3.	16
Grafikon 4.	18
Grafikon 5.	20
SLIKA 1. Digitalni potpis i žig Lucije Žuti.....	7
SLIKA 2. Glasanje.....	12
SLIKA 3. Meta J. Johnsa i SLIKA 4. Bikovo oko.....	21
SLIKA 5. Pucanje u metu 1963. i SLIKA 6. Rezultat pucanja.....	22
SLIKA 7. Ispred crkve i SLIKA 8. Kolektivno pucanje.....	23
SLIKA 9. Prije pucanja i SLIKA 10. Burden nakon pucanja	24
SLIKA 11. Predmeti na stolu i SLIKA 12. Publika pred stolom i SLIKA 13. Tijekom performansa.....	26
SLIKA 14. Tijekom performansa(2) i SLIKA 15. Tijekom performansa (3) i SLIKA 16. Tijekom performansa (4).....	27
SLIKA 17. Zastava sa simbolima.....	29
SLIKA 18. Brodići i SLIKA 19. Brodići u čašama.....	30
SLIKA 20. Stolić s čašama.....	31
SLIKA 21. Detalj glave (1) i SLIKA 22. Detalj glave (2) i SLIKA 23. Šljive.....	32
SLIKA 24. Glave na srcu i SLIKA 25. Osmrtnice.....	33
SLIKA 26. Šešir s kovertama i novčanicama	34
SLIKA 27. Portret šerifa.....	35
SLIKA 28. Detalj ispovjedaonice.....	36
SLIKA 29. Ispovjedaonica SLIKA 30. Kruh.....	37
SLIKA 31. Kostu u zdjelici.....	38
SLIKA 32. Pas kraj kućice.....	39
SLIKA 33. Kulturni rad(t)nik.....	40

